

# **”Tästä on vaan kuullut, nyt minä sen koen”**

Seiskarilaisuus muistin paikkana

Emma Usvala

Kandidaatintutkielma

Digitaalisen kulttuurin, maiseman ja kulttuuriperinnön tutkinto-ohjelma

Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos

Humanistinen tiedekunta

Turun yliopisto

04 / 2026

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu

Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä

Kandidaatintutkielma

## **Digitaalisen kulttuurin, maiseman ja kulttuuriperinnön tutkinto-ohjelma**

**Emma Usva**

**”Tästä on vaan kuullut, nyt minä sen koen”: Seiskarilaisuus muistin paikkana**

**Sivumäärä: 24**

### **Abstract**

Tässä tutkielmassa tavoitteeni on tarkastella minkälaisia muistoja Seiskarista ja seiskarilaisuudesta on kerrottu sellaisille sukupolville, jotka eivät ole itse asuneet saarella, mutta kenen vanhemmat ovat. Seiskari on yksi neljästä saaresta, jotka talvisodan aikana luovutettiin Neuvostoliitolle osana Moskovan rauhansopimusta. Seiskari, Suursaari, Lavansaari, sekä Tytärsaari ovat Suomenlahden itäisimpiä saaria ja Neuvostoliitolle strategisesti tärkeitä, mikä asetti saarten asukkaat keskelle poliittista myrskyä, joka lopulta muutti heidän elämänsä täysin.

Tutkielmani aineistona toimii kaksi haastattelua. Haastattelin muorini kahta sisarusta Rauhaa ja Hiljaa, joiden vanhemmat ovat kotoisin Seiskarista. Aineisto koostuu heidän omakohtaisista muistoista ja kokemuksista.

Tutkielmani osoittaa, että vaikka Seiskari ei ole ollut osa Suomea enää vuosi kymmeneen, seiskarilaisia perinteitä ja kulttuuriperintöä pidetään edelleen tärkeänä osana sukuhistoriaa. Se mihin asioihin seiskarilaisuus liitetään on muuttunut ajan saatossa ja oman suvun merkitys on lisääntynyt.

**Avainsanat:** Seiskari, talvisota, muistitieto

## Sisällys

<b>1</b>	<b>Johdanto</b> .....	<b>4</b>
1.1	Tutkimuskysymys .....	5
1.2	Tutkimusaineisto ja menetelmät .....	6
1.3	Aikaisempi tutkimus ja käsitteet .....	8
<b>2</b>	<b>Seiskarin historiallinen tausta</b> .....	<b>10</b>
2.1	Yhteisö ja elinkeinot.....	12
2.2	Talvisota ja evakuoinnit.....	14
2.3	Moskovan rauha 1940 – sotavangit kotiin .....	16
<b>3</b>	<b>Muistot Seiskarista osana elämää</b> .....	<b>18</b>
3.1	Retki Seiskariin .....	18
3.2	Mitä Seiskari sinulle merkitsee? .....	20
3.3	Seiskarilaisuus nykyään .....	21
<b>4</b>	<b>Johtopäätökset</b> .....	<b>23</b>
	<b>Lähteet</b> .....	<b>25</b>

# 1 Johdanto

Tutkielmani tarkastelee ennen talvisotaa Suomelle, nykyään Venäjälle kuuluvan Seiskarin saaren aineetonta kulttuuriperintöä ja sitä, minkälaisia asioita muistot Seiskarista nykyään edustavat sellaisille sukupolville, joiden juuret ovat Seiskarista lähtöisin. Tutkielmani lähtökohtana on tutkia aihetta muistitiedon kautta.

Talvisodan alettua 1939 Seiskari ja kolme muuta Suomenlahden ulkosaarta evakuoitiin Neuvostoliiton painostuksen alla. Seiskarista evakuoitiin Viipurin lääninhallituksen mukaan 682 asukasta, jossa heidät, sekä Lavansaaren 1055 evakkoa sijoitettiin aluksi Kotkaan. Suursaaren ja Tytärsaaren evakot sijoitettiin pääosassa Loviisaan.<sup>1</sup> Seiskarilaisten evakkojen lopullisiksi sijoituspaikoiksi valittiin Turun saariston alue, Rymättylä, Merimasku ja Kustavi. Saarilta evakuoituminen merkitsi asukkaille lopulta kodin menettämistä, sekä totuttujen elämäntapojen ja oman kulttuurin murrosta. Toisin kuin mantereelta evakuoidut, saarelaiset eivät enää päässeet palaamaan kotiseuduilleen edes talvisodan päätyttyä. Saarelaisten edessä oli täysin uudenlainen elämä, jolloin muistot kotisaarista alkoivat muuttua sukupolvelta toiselle kulkeutuviksi tarinoiksi ja muistoiksi. Huomaamattomasti muistojen merkitys on vähitellen korostunut.

Tutkielmalleni henkilökohtaisen kosketuspinnan tuo oma sukuhistoriani. Äitini isovanhemmat ovat kotoisin Seiskarista ja juuri sukuhistoriani kautta kiinnostukseni aiheeseen on herännyt. Oma suhteeni Seiskariin on rakentunut kertomusten ja valokuvien kautta, mutta jo tutkielmani taustatyötä tehdessä suhteeni Seiskariin on vahvistunut. Koen aiheen tutkimisen merkityksellisenä Suomen laajempien historiallisten tapahtumien vuoksi, mutta myös henkilökohtaisella tasolla. Juuri tämä, henkilökohtaisen näkökulman ja historiallisesti merkittävien tapahtumien yhdistäminen luo mielenkiintoisen pohjan tutkielmalleni.

Tarkastelen tutkimuksessani myös Kustavia, jonne osa Seiskarista evakuoituista ihmisistä sijoitettiin. Kustavista muodostui monille evakoille lopullinen asuinpaikka, samalla kun osa evakoista päätti lähteä etsimään onneaan muualta. Kustavi näyttäytyy näin sekä väliaikaisena turvapaikkana sekä pysyvänä kotina. Oman sukuni kohdalla Kustavista muodostui merkityksellinen paikka, jota se on edelleen. Oman edesmenneen äidinäitini, minun muorini, sekä

---

<sup>1</sup> Anttila 2016, 31.

molempien tutkielmani haastateltavien – muorini sisarusten – ja muidenkin samaan sukupuhun kuuluvien ihmisten mökit sijaitsevat edelleen Kustavissa. Toinen haastateltavistani, Hilja, myös asuu Kustavissa. Kustavi ei ole pelkästään paikka missä vietetään kesäisin aikaa, vaan myös henkilökohtaisesti tärkeä paikka, jossa sukuhistoria, muistot ja nykyisyys yhdistyvät.

Vaikka en ole itse päässyt vierailemaan Seiskarissa, koen aiheen tutkimisen merkitykselliseksi. Koska saari ei ole enää tavoitettavissa, yhteys paikkaan on rakentunut kertomusten, muistojen ja tarinoiden kautta. Tutkimus pienistä Seiskarin kaltaisista paikoista on tärkeää laajemman historiakuvan kannalta. Paikallishistorian tunteminen auttaa tarkastelemaan ja täydentämään ymmärrystä laajemmassa näkökulmassa, sekä hahmottamaan historiallisia tapahtumia myös inhimillisestä näkökulmasta.

## 1.1 Tutkimuskysymys

Tutkimukseni pääkysymys on: millaisia asioita Seiskarista muistetaan ja mitä asioita minua itseäni vanhemmille sukupolville on Seiskariin liittyen kerrottu? Tutkielmani tavoitteena on muodostaa kokonaiskuva siitä, miten seiskarilaisuus ilmenee niille sukupolville, jotka eivät ole itse asuneet Seiskarissa, mutta joiden vanhemmat ovat. Haastatteluaineistojeni avulla pääsen tarkastelemaan tätä kysymystä nimenomaan muistojen ja kokemusten kautta.

Tarkennan pääkysymystä sivukysymyksellä: millaisena seiskarilaisuus koetaan nykypäivänä ja kuinka merkityksellisenä se nähdään? Tämän kysymyksen avulla pyrin löytämään konkreettisia asioita, jotka ovat jääneet seiskarilaisuudesta elämään, sekä arvioimaan, nähdäänkö seiskarilaisuus symbolisena, kulttuurillisena vai henkilökohtaisena identiteettinä. Tämän sivukysymyksen avulla pystyn myös tarkastelemaan koetaanko seiskarilaisuus aktiivisesti koetuna osana elämää, vai pikemminkin taustalla vaikuttavana sukupolvien kautta kulkeutuvana kulttuuriperintönä.

Tutkimuskysymyksiini vastaamalla luon kuvan seiskarilaisuudesta nykypäivänä ja siitä, millaisia merkityksiä seiskarilaisuuteen liitetään. Tarkastelen seiskarilaisuutta kokemuksena ja muistojen kautta syntyvänä ilmiönä, enkä pyri luomaan tapahtumien kuvausta. Koska aineistoni koostuu muistitietohaastattelusta, haastateltavien eletty elämä, kokemukset ja oma tapa tulkita muistoja vaikuttavat siihen millaisena seiskarilaisuus koetaan. Tässä tutkimuksessa en keskity sotastrategioihin tai poliittisiin päätöksiin, enkä tule pohtimaan sitä, miten asiat

olisivat voineet mennä. Keskityn siihen mitä päätöksistä seurasi nimenomaan seiskarilaisten ihmisten näkökulmasta tuleville sukupolville, kun Seiskarista jouduttiin lähtemään.

Rajaan tutkielmani käsittelemään Seiskarin saarta muistitiedon ja kokemusten näkökulmasta. Tavoitteena ei ole tehdä kattavaa kuvausta saarten historiasta tai talvisodan tapahtumista kokonaisuutena, vaan keskittyä siihen, miten menneisyys elää muistoissa. Lisäksi aineistoni, sekä yleinen tarkasteluni kohdistuu sellaisiin sukupolviin, jotka eivät ole itse asuneet Seiskarissa, mutta heillä on vahva yhteys saareen. Tämä rajaus mahdollistaa sukupolvelta toiselle siirtyvien muistojen ja tarinoiden tutkimisen. Samalla tämä rajaus tuo esiin sen, miten menneisyys muovautuu ja saa mahdollisesti uusia tulkintoja, kun kokemukset korvautuvat tarinoilla.

## 1.2 Tutkimusaineisto ja menetelmät

Tutkielmani aineisto koostu kahdesta muistitieto haastattelusta, jotka toteutin joulukuussa 2025. Haastattelin edesmenneen muorini kahta sisarusta, Rauhaa (syntynyt 1960) ja Hiljaa (syntynyt 1952). Haastateltavien nimet on muutettu peitenimiksi. Rauhan kanssa haastattelutilanne kesti noin 1,5 tuntia ja Hiljan kanssa noin 1 tunnin. Aineistokseni valikoitui muistitieto haastattelut, jotta pääsen käsiksi ihmisen muistoja ja kokemuksia käsitteleviin tutkimuskysymyksiini. Muistitietotutkimus tarkoittaa suulliseen, sekä kirjoitettuun historiaan perustuvaa tutkimusta, jonka tarkoituksena on tutkia ihmisten omia kokemuksia ja menneisyyden tulkintoja ruohonjuuritasolta.<sup>2</sup>

Sisarusten valinta haastateltaviksi luo tutkimukselleni mielenkiintoisen näkökulman, sillä he jakavat yhteisen perhetaustan. Haastateltavieni vanhemmat ovat asuneet Seiskarissa ja lähteneet sieltä evakkoina vuonna 1939 ja alkaneet rakentaa uutta elämää Kustaviin. Rauhan ja Hiljan äiti (syntyi 1920) ja isä (syntyi 1911) tapasivat ja menivät naimisiin Seiskarissa. Evakkoon he joutuivat lähtemään vuonna 1939 ollessaan 20- ja 28-vuotiaita. Tällöin myös Rauhan ja Hiljan isä joutui lähtemään sotaan. Väli aikaisten sijoituskohteiden jälkeen lopulliseksi uudeksi kotipaikaksi muodostui Kustavi. Lisäarvoa haastatteluilleni tuo se, että Rauhalla, Hiljalla, sekä omalla perheelläni on edelleen mökit Kustavissa.

---

<sup>2</sup> Pöysä 2021.

Suoritin haastattelut kahtena peräkkäisenä päivänä. Halusin pitää haastattelut erillään toisistaan, jotta ne olisivat mahdollisimman spontaaneja ja haastateltavilta itseltään lähtöisiä. Aineistonkeruun lähtökohtana on, että molemmat haastateltavani ovat minulle sukua. Tämän asetelman vuoksi koin, etten tarvinnut ennalta määrättyjä kysymyksiä, vaan haastattelut olivat pitkälti vapaata keskustelua. Päädyin laatimaan haastatteluja varten vain muutaman apukysymyksen: mitä Seiskari tai seiskarilaisuus tuo ensimmäisenä mieleen, mitä seiskarilaisuus haastateltavilleni merkitsee sekä minkälaisia asioita seiskarilaisuudesta ilmeni heidän lapsuudessaan. Haastattelutilanteet olivat rentoja ja mukavia hetkiä, joissa keskustelimme Seiskarista kahvikuppien kera haastateltavien kodeissa. Oma roolini oli kohdata haastateltavat sukulaisina, mutta kerätä aineistoa tutkijana.

Tämän tutkielman aineiston analyysimenetelmänä käytin laadullista sisällönanalyysiä, sekä lähilukua. Laadullinen sisällönanalyysi on menetelmä, jonka avulla etsin haastatteluaineistoista teemoja, eroja ja yhtäläisyyksiä ja pyrin tiivistämään aineistoni helpommin hallittavaan muotoon.<sup>3</sup> Aloitin prosessin kuuntelemalla nauhoitteet haastatteluista useaan kertaan lähiluvun keinoin. Muistiinpanojeni, sekä pöytäkirjani avulla teemoittelin aineistot keskeisiin aihepiireihin, joita syntyi neljä: Seiskarin merkitys, vierailu saarella, Kustavi ja muistot omasta lapsuudesta. Pääteemat jaoin pienempiin alateemoihin. Tutkimukseni analyysi on aineistolähtöistä, eli valmiita pääteemoja ei ollut, vaan ne syntyivät aineiston kautta.<sup>4</sup>

Kyseessä on muistoihin perustuva aineisto, jonka takia niihin tulee suhtautua sen vaatimalla tavalla. Kun muistellaan lapsuutta, muistoihin peilautuu vahvasti eletty elämä, kokemukset ja muutokset. Muistot ovat ihmisen oma totuus, mutta niitä ei voida pitää absoluuttisena totuutena. Myös tutkijan, sekä haastattelijan omat tunteet, odotukset ja suhtautuminen haastatteluhetkeen saattaa vaikuttaa haastattelun kulkuun.<sup>5</sup> Muistitietotutkimukselle ominaista onkin, ettei siinä yleensä tavoitteena olekaan absoluuttisen totuuden etsiminen, vaan omien kertomusten ja kokemusten kautta rakentuvan menneisyyden hahmottaminen.<sup>6</sup>

Kuuntelin haastattelut useaan kertaan varmistaakseni mahdollisimman tarkan tulkinnan niin sisällöllisesti, kuin ilmaisujen osalta. Toistuvan kuuntelun kautta huomasin, miten

---

<sup>3</sup> Vuori 2021.

<sup>4</sup> Vuori 2021.

<sup>5</sup> Kurvinen & Yoken 2022, 48–51.

<sup>6</sup> Häkkinen 2022, 328.

äänenpainot, tauot ja omat pohdinnat välittivät muistojen lisäksi myös tunteita. Huomasin muistelun herättävän tietynlaista surua, jopa hieman vihaa ja katkeruutta siitä, että haastateltavien vanhempien kotisaaresta jouduttiin luopumaan vieraan vallan painostuksen alaisina. Haastattelut näyttäytyivät tutkimuksellisesti arvokkaina ja ainutlaatuisina hetkinä, joissa kertomusten kautta välittyi merkittävää tietoa aiheesta, sekä yksilöllisiä että yhteisöllisiä kokemuksia. Tämän prosessin aikana tein havainnon omasta asemastani tutkijana: aineistojen parissa työskentely vahvisti omaa kokemustani siitä, että joltain osin kannan itsekkin seiskarilaista identiteettiä ja yhteisöllisyyttä itsessäni.

### 1.3 Aikaisempi tutkimus ja käsitteet

Seiskarista ja muista ulkolahden saarista on tehty paljon aikaisempaa tutkimusta. Tutkimusta on tehty elinkeinoista ja arjesta, saarten historiallisesta näkökulmasta, sekä sodan aikaisista tapahtumista. Oman tutkielmani taustoittamisen kannalta keskeinen teos on Risto Anttilan vuonna 2006 julkaistu ”Seiskarin sotavangit 1939–1940”. Kyseinen teos käsittelee yksityiskohtaisesti vuosia 1939–1940. Tämä teos toimi pohjana koko omalle tutkielmalleni, sillä luetuani kirjan, kiinnostukseni omiin seiskarilaisiin sukujuuriin heräsi. Tämän lisäksi käytän sotahistoriaan erikoistuneen tietokirjailija Antero Uiton, sekä sotahistoriallisen asiantuntijan Carl-Fredrik Geustin vuonna 2016 julkaistua teosta ”Taistelu Suomenlahden ulkosaarista”. Tämä teos käsittelee sotatapahtumia laajemmasta näkökulmasta tutkien kaikkia Suomenlahden menetettyjä saaria. Seiskarin historiaan, elintapoihin ja arkeen keskittyvä Risto Hamarin, Martti Korhosen, Timo Miettisen ja Ilmari Talven vuonna 1996 julkaistu teos ”Suomenlahden ulkosaaret: Lavansaari, Seiskari, Suursaari, Tytärsaari.” toimi pohjana Seiskarin taustoja käsittelevälle tutkimukselle. Seiskaria ja Suomenlahden ulkosaaria on tutkittu paljon historiallisesta näkökulmasta, mutta tutkimusta muistoista ja niiden merkityksistä, sekä jälkipolvien kokemuksista on vähemmän.

Tutkielmani viitekehys pohjautuu Ulla Savolaisen ja Riikka Taavetin vuonna 2018 julkaistuun teokseen ”Muisteltu lapsuus ja nuoruus”. Teos käsittelee lapsuuteen ja nuoruuteen liittyviä muistoja ja niiden tulkintoja erilaisten lähestymistapojen kautta. Kaikkia kirjoituksia kuitenkin yhdistää se, että lapsuutta muistellaan aikuisen näkökulmasta, jolloin muistot rakentuvat eletyn elämän ja kokemusten kautta. Omassa tutkielmassani lähtökohta on sama, sillä haastateltavani muistelevat lapsuuttaan aikuisina. Tällöin heidän muistonsa eivät kuvaa vain menneitä tapahtumia, vaan myös sitä, miten suhtautuminen seiskariin on iän myötä muuttunut.

Tutkielmani keskeiset käsitteet ovat muistitieto, seiskarilaisuus, sekä elävä perintö. Muistitiedolla tarkoitetaan yksilöiden ja yhteisöjen muistojen kautta välittyvää tietoa menneisyydestä, jossa usein korostuu henkilökohtaiset kokemukset. Tutkielmassani seiskarilaisuudella viitataan Seiskarista lähtöisin olevaan kulttuurilliseen ja kokemukselliseen taustaan, Seiskariin liittyviin perinteisiin, kuten ruokakulttuuriin ja tapoihin, sekä sukupolvelta toiselle siirtyneisiin muistoihin ja tarinoihin. Minulle seiskarilaisuus merkitsee ennen kautta sukhistoriaa. Elävä perintö on aineetonta kulttuuriperintöä, kuten juhlat, tavat, suullinen perinne, tiedot ja taidot.<sup>7</sup> Tässä tutkielmassa elävä perintö ilmenee tarinoina ja muistoina, jotka välittävät kokemuksia menneisyydestä nykypäivään.

---

<sup>7</sup> Mäkelä & Valo 2025, 15.

## 2 Seiskarin historiallinen tausta

Palataan ajassa taakse päin. Seiskari, niin kuin kaikki Neuvostoliitolle luovutetut saaret olivat tiiviitä ja pitkälti omavaraisia yhteisöjä. Seiskarin juuret ulottuvat kauas 1500-luvulle. Tosin vielä tällöin väestöstä ei juurikaan ole löytynyt merkintöjä, mutta 1700-luvulla tietoja on jo huomattavasti enemmän.<sup>8</sup> Seiskari on Suomenlahden uloin saari, lähes 90 km päässä Kotkasta ja vain noin 100 km päässä Pietarista. Kartta näkyy kuvassa 1.



Kuva 1 Seiskari kartalla. Kuvassa on vanha Viipurin lääni ennen talvistaa. Keltaisella on merkitty Moskovan rauhassa 1940 luovutettuja alueita.<sup>9</sup>

Noin 4,5 km pitkän ja 1,5 km leveän saaren idänpuoleinen sivu oli kaunis ja pitkä hiekkaranta. Hiekkaranta keräsi kesäisin paljon turisteja kesäretkille. Ranta näkyy kuvassa 2. Asutus oli keskittynyt saaren länsipuolelle, jossa sijaitsi kolme lähekkäistä kylää: Pohjakylä, Välikylä ja Lounatkylä, joiden yhteisöt olivat tiiviisti vuorovaikutuksessa keskenään. Saaren ehkä tunnetuin maamerkki, 32-metriä korkea majakka sijaitsi saaren pohjoispäässä. Majakka rakennettiin vuonna 1858 ohjaamaan merellä kävijöitä.<sup>10</sup>

<sup>8</sup> Hamari et al. 1996, 122.

<sup>9</sup> Lavansaariseura, nd.

<sup>10</sup> Seiskari-seura.



*Kuva 2 Ilmakuva Seiskarin saaren idänpuoleisesta hiekkarannasta.<sup>11</sup>*



*Kuva 3 Yrjö Rytkölen talo ja osuuskauppa. Yrjö Rytkölä oli isoisoisoäitini veli.<sup>12</sup>*

Molemmissa haastatteluissa aloitin keskustelun kysymällä: mitä sinulle tulee ensimmäisenä mieleen Seiskarista tai seiskarilaisuudesta? Tämän kysymyksen tarkoituksena oli toimia

---

<sup>11</sup> Kymenlaakson museo, YLEV273A:1.

<sup>12</sup> Kymenlaakson museo, YLEV18427:1.

aiheen herättelynä ja helppona ”ajatusleikkinä” haastattelun alkuun. Hiljan ensimmäiset kommentit liittyivät mereen, ankariin olosuhteisiin ja sukuun. Hänen vastauksessaan keskeinen teema oli maantieteellinen sijainti Suomen ulkosaaristossa ja rankka elämä saarella. Myös suku nousi keskeiseksi teemaksi, mikä viittaa siihen, että hän kokee seiskarilaisten juurien olevan merkittävä osa muistoja.

*”Mieleen tulee, no meri, ja ankarat olosuhteet, suku tietysti... Ja noh, se on osa minua.”<sup>13</sup>*

Rauhan ajatukset kulkeutuivat ensimmäisenä molempien vanhempien kautta tulevaan perimään, josta voidaan tehdä sama johtopäätös liittyen suvun merkitykseen, kuin Hiljankin kohdalla. Nopeasti tämän jälkeen myös Rauhan ajatukset kulkeutuivat ulkosaariston olosuhteisiin, elinympäristöön ja saarella elämisen erityispiireisiin, kuten hylkeenpyyntiin.

*”Se on niinku tavallaan mulle geneettinen perimä. Niin ku kokonaan mun perusteet on rakentunu seiskarilaisuuden varaan.”<sup>14</sup>*

Mielenkiintoinen huomio onkin, että niin Hiljan, kuin Rauhankin ajatukset kulkeutuivat ensimmäisenä samankaltaisiin asioihin. Ensimmäisestä kysymyksestä nousi kaksi selkeää teemaa: luonto ja elinolosuhteet, sekä suku ja perinne. Toisaalta on luonnollista, että nämä kaksi asiaa yhdistyy, sillä elämä saarella on ollut tiivistä yhteistyötä ja arkeen on vahvasti liittynyt ravinnonhankinta, käsityöt ja raskaatkin tehtävät haastavissa olosuhteissa. Samankaltaisuus kertoo myös siitä, että tarinat ja muistot ovat pysyneet samankaltaisina ja tarinoissa on todennäköisesti korostettu samoja asioita.

## **2.1 Yhteisö ja elinkeinot**

Jotta aineistoni kerronta haastateltavieni lapsuudesta ja muistojen tarinoista on helpommin ymmärrettävissä, esittelen tässä alaluvussa millaista elämä saarella on ollut. Koska Seiskari sijaitti kaukana ulkosaaristossa, oli omavaraisuus tärkeässä roolissa. Kalastus, hylkeenpyynti ja merenkulku olivat keskeisimmät pääelinkeinot. Myös karjanhoito ja käsityöt olivat käytännössä jokaisen saarelaisen perustaitoja. Peltoviljely oli vähäistä, joten esimerkiksi vilja tuli

---

<sup>13</sup> Haastattelu Hilja, 2025.

<sup>14</sup> Haastattelu Rauha, 2025.

vaihtaa tai ostaa omien pääelinkeinojen avulla muilta saarilta tai jopa kauempaa ulkomailta. Vaihtrakaupat olivat ulkosaarten elinkeinoelämän avainasemassa.<sup>15</sup> Elämä ulkosaaristossa pyöri pitkälti luonnon olosuhteiden mukaan. Haastatteluissa kävi ilmi, että Hiljan ja Rauhan isoisä omisti Saara -nimisen jahdin, jonka avulla haettiin tarvikkeita Seiskariin, vietiin kalaa ja kuljetettiin puita.<sup>16</sup> Merimatkoja tehtiin pitkälle ulkomaille asti, jopa Kööpenhaminaan ja Lyypekkiin saakka. Matkat merelle saattoivat kestää useita viikkoja.<sup>17</sup>

*”Meiän isän isällä oli Saara -niminen jahti, eli vähän niinku kuljetusliike. Sen kans haettiin tavaraa Seiskariin ja vietiin kalaa ja puita tosi kauaskin.”<sup>18</sup>*

Vuorovaikutus ja arki eri kylien välillä oli tiivistä. Avun antaminen oli itsestään selvää, vaikka sukujen ja kyläläisten välillä saattoikin esiintyä pientä kilpailua tai kateutta. Pienet jännitteet ihmisten välillä eivät kuitenkaan horjuttanut perusrakenteeltaan hyvin tiivistä yhteisöä, vaan elämä saarella oli yhteistyötä. Rauha muistelee haastattelussa, että kyse oli ennen kaikkea tavallisten ihmisten arjesta, jossa ristiriidat kuuluivat elämään:

*”Joo ei se mikään semmonen onnela ollut, kyl siel ihan normaalit kateudet ja kismat on ollu, mutta kyllä siellä on kaikista pidetty huolta. Jotenki on sellanen olo että siellä semmoseen karjalaiseen tapaan huolehittaaan.”<sup>19</sup>*

Hylkeenpyynti oli tärkeä elinkeino, vaikka arvaamattomalla merenjäällä liikkuminen saattoikin erityisesti keväisin olla hyvin riskialtista. Kevätauringossa hylkeet nousivat jäälle loikoilemaan, jolloin hylkeenpyynti oli parhaimmillaan. Jopa kolmen viikon hylkeenpyynti matkoille lähdettiin pienen jollan kanssa. Jollan pohjaan kölin alle kiinnitettiin rouki, seiskarilaisittain rovi. Rouki oli usein venekunnan yhteinen, valmistettu lylymännystä ja kooltaan noin 10 cm leveä, pohjasta raudoitettu jalas. Jalaksen yläpinnassa oli ura, johon veneen köli asetettiin. Roukin avulla jolla liikkui merenjäällä helposti.<sup>20</sup> Kovimmilla talvipakkasilla mukaan otettiin pieni lautamaja, jonka sisällä oli kamina. Karuimpina hetkinä yöt jouduttiin viettämään jäällä katolleen käännetyn jollan sisällä. Suomenlahden itäosissa pyydystettiin pääasiassa kahta

---

<sup>15</sup> Hamari et al. 1996, 125.

<sup>16</sup> Haastattelu Hilja 2025.

<sup>17</sup> Hamari et al. 1996, 204–206.

<sup>18</sup> Haastattelu Hilja, 2025

<sup>19</sup> Haastattelu Rauha 2025.

<sup>20</sup> Hamari et al. 1996, 171

hyljelajia: hylkeistä suurempaa, harmaahyljettä, sekä pienempää kiehkuraishyljettä.<sup>21</sup> Hylkeistä pyrittiin hyötykäyttämään mahdollisimman paljon. Mikäli hylkeitä pyydettiin kaukana kotisaaresta, saaliista otettiin talteen vain nahka ja rasva ja muut osat jätettiin jäälle tai työnnettiin avantoon. Pidemmillä matkoilla saalis saatettiin jättää suolattuina esimerkiksi Narvissa, Pirttisaaressa ja Somerissa oleviin säilytyspaikkoihin, josta ne haettiin jäiden lähdettyä veneillä. Kotiin tuodusta saaliista eroteltiin ja jaettiin nahat, rasva ja liha. Hylkeennahasta tehtiin esimerkiksi jalkineita ja käsineitä.<sup>22</sup>

## 2.2 Talvisota ja evakuoinnit

7.10.1939 seiskarilaiset asukkaat saivat käskyn alkaa valmistautumaan tulevaan evakuointiin. Evakuointiryhmään nimetyt henkilöt aloittivat työnsä 9.10 selvittämällä saarella olevien ihmisten lukumäärää, sekä kuka voisi poistua saarelta omalla aluksellaan ja kenelle tarvitaan paikka evakuointiin käytössä olevalta alukselta. Niille, jotka nousisivat evakuointialukseen ilmoitettiin, että mukaan saisi ottaa vain yhden kannettavat käsimatkatavarat. Kaikki muu omaisuus tulisi jättää saarelle ja niiden noutamiseen annettaisiin ohjeet myöhemmin.<sup>23</sup> Lähtö saarelta tarkoitti oman kodin ja kaiken omaisuuden jättämistä ilman varmuutta siitä, pääsisikö kotiin enää koskaan. Kun Seiskari oli tyhjennetty asukkaista, noin kuukauden ajan ennen sodan syttymistä muutamat seiskarilaiset kävivät saarella hakemassa omaisuuttaan turvaan.<sup>24</sup> Omassa lapsuuden kodissani on Seiskarista tuotu tuoli ja kastemalja, joiden virallista reittiä Suomeen en pystynyt selvittämään. On kuitenkin helppoa olettaa, että nämä esineet ovat tulleet mukaan juuri evakuoinnin jälkeen tehtyjen reissujen kautta. Molemmista haastatteluista käy ilmi, että evakuointia pidettiin aluksi väliaikaisena ratkaisuna ja että jopa oletettiin, että ennen pitkää kotiin palattaisiin.<sup>25</sup>

Talvisodan ensimmäisenä päivänä 30.11.1939 Neuvostoliiton laivasto kohdisti tehtävänsä mukaisesti sotatoimet ensimmäisenä Lavansaareen ja Seiskariin. Tavoitteena oli vallata Neuvostoliitolle strategisesti tärkeät Suomenlahden saaret. Anttilan mukaan Lavansaareen ja Seiskariin kohdistetut iskut olivat helposti vallattavissa oleviin saariin verrattuna kaikilta osin yliimitoitu.<sup>26</sup> Se miksi saariin kohdistettiin suhteessa turhan suuri määrä resursseja, on

---

<sup>21</sup> Hamari et al. 1996, 165.

<sup>22</sup> Hamari et al. 1996, 174

<sup>23</sup> Anttila 2016, 24–25.

<sup>24</sup> Seiskari-seura. 50 vuotta sitten evakkoon.

<sup>25</sup> Haastattelu Rauha 2025; haastattelu Hilja 2025.

<sup>26</sup> Anttila 2016, 50.

epäselvää. Olettiko vihollinen Suomen puolustavan saaria tehokkaammin, vai halusiko se näyttää sodan alkaessa omia kykyjään näyttääkseen voimansa? Niin tai näin, saarten valtaaminen onnistui nopeasti.

Kun evakoiden matka kohti Suomen manteretta alkoi, oli aluksi hyvin epäselvää mihin ulkosaarten asukkaat lopulta asettuisivat. Vain pienellä osalla saarelaisista olisi mantereella valmiiksi asuinpaikka. Viipurin lääninhallituksen mukaan Lavansaaresta ja Seiskarista Kotkaan saapui noin 1 700 henkilöä. Suursaaren ja Tytärsaaren evakot sijoitettiin pääosin Loviisaan. Kotkassa evakot sijoitettiin aluksi paikallisen evankelisluterilaisen seurakunnan seurakuntataloon, josta perheet ohjattiin Kymin alueelle joukkomajoitustiloihin.<sup>27</sup> Lopulliseksi sijoituskunniksi määrättiin Rymättylä, Taivassalo, Kustavi ja Lokalahti.<sup>28</sup> Rauhan ja Hiljan isoisä oli silloin noin 60-vuotias, eikä ikänsä puolesta joutunut enää sotaan. Vuonna 1941 hän osti Kustavista saaren, jotta sai oman perheensä ja sukunsa turvaan.<sup>29</sup> Tällöin Kustavista tuli Seiskarin korvaava paikka, jossa myös Rauha ja Hilja ovat syntyneet ja kasvaneet. Kustaviin rakennettiin uusi elämä, kun koti Seiskarissa menetettiin. Sitä Kustavi on edelleen, tärkeä ja merkityksellinen paikka monille suvussamme.

*”Se [Kustavin mökki] on sellanen tärkeä paikka, et mä en vois ikin kuvitella luopuvani siitä mökistä. Mä oon monista kodeista luopunu elämäni aikana, mut Seiskari on niin ankkuroitunut Kustaviin”<sup>30</sup>*

Kun Neuvostoliiton operaatio alkoi, Seiskarissa oli virkansa puolesta määrättyjä henkilöitä seitsemän; neljä merivartijaa, merivartioston emäntä, majakkamestari ja majakanvartija, sekä heidän lisäksi 16 siviiliä. Siviilit olivat pyynnöstä saapuneet saarelle hakemaan Seiskarin kunnan ja seurakunnan irtainta omaisuutta mantereelle turvaan. Siviilien kohtalo oli epäonninen, sillä huonon sään ja yhden Kotkan sairaala reissun vaatineen tapauksen seurauksena seurue oli saapuneet perille vasta 29.11 klo 3.30. Valvotun yön jälkeen he olivat päättäneet jäädä Seiskariin yöksi tarkoituksenaan jatkaa matkaa seuraavana päivänä.<sup>31</sup>

---

<sup>27</sup> Anttila 2016, 31.

<sup>28</sup> Seiskari-seura. 50 vuotta sitten evakkoon.

<sup>29</sup> Haastattelu Rauha, 2025.

<sup>30</sup> Haastattelu Rauha, 2025.

<sup>31</sup> Anttila 2016, 67–68.

Kun pommitukset alkoivat, saarelta pyrittiin poistumaan nopeasti, mutta kaikki Seiskarista lähteneet veneet pysäytettiin ja ihmiset vangittiin. Kaikki sotavangit kuljetettiin Laukaanlahden tukikohtaan, josta matka jatkui Rampovan tutkintavankilaa. Vangeilta vietiin kaikki omaisuus, joita ei pyynnöistä huolimatta koskaan enää saatu takaisin. Rampovassa suoritettiin kattavat kuulustelut. 5.12.1939 vangit kuljetettiin takaisin Seiskariin, jossa heidät määrättiin majoittumaan Anton Rytkölen taloon.<sup>32</sup> Vankeudesta Rauha tai Leena eivät muistaneet yksittäisiä tarinoita, vaan aihe jää yleiselle tasolle sodan kokemuksena. Haastatteluissa kävi kuitenkin ilmi, että Rauha ja Hilja muistavat, että sodasta ja sotavangeistakin kyllä puhuttiin, mikä viittaa siihen, että vaikeistakaan kokemuksista ei haluttu vaieta. Tosin on huomioitava, että sota-aikana haastateltavat eivät olleet vielä syntyneet ja kun heidän nuoruudessaan sotaa on muisteltu, ei lapsi välttämättä edes halua muistaa kaikkea.

On kuitenkin olemassa yksi tarina huussiluukun kautta karanneesta sotavangista, jonka muistan itse nuoruudessani kuulleen. Muistelimme tarinaa Rauhan kanssa yhdessä. Tarinan mukaan yksi sotavangeista karkasi vartioidun huussin luukun kautta, otti rannalla olleen potkukelkan ja lähti jäätä pitkin kohti Kotkaa. Rauhan muistelun mukaan tarina päättyi onnellisesti ja karkuri pääsi lopulta turvaan.<sup>33</sup> Onkin mielenkiintoista pohtia, oliko tämä tarina saanut alkunsa tavoitteenaan tuoda toivoa ja valoa synkkyyden keskellä.

### **2.3 Moskovan rauha 1940 – sotavangit kotiin**

Moskovan rauhassa 13.3.1940, Seiskari, sekä kolme muuta Suomenlahden saarta, Karjalankannas, Laatokka, Kalastajansaarento, sekä alueita Sallasta luovutettiin Neuvostoliitolle.<sup>34</sup> Sotavankien vapautuminen sovittiin tapahtuvan 25.5.1940–3.6.1940 välisenä aikana. Vangeilta kysyttiin haluavatko he palata takaisin Suomeen vai jäädä Neuvostoliittoon. Yhtä seiskarilaista lukuun ottamatta kaikki vangit halusivat palata takaisin Suomeen.<sup>35</sup> Myös Hilja tiesi kertoa yhden ”loikanneen” Neuvostoliiton puolelle. Hilja kommentoi asiaa kyseenalaistaen elämänlaadun paranemisen itänaapurissa, mutta sen enempää hänellä ei ollut aiheesta ker-  
toa.<sup>36</sup>

---

<sup>32</sup> Anttila 2016, 93–94.

<sup>33</sup> Haastattelu Rauha 2025.

<sup>34</sup> Kleemola 2024.

<sup>35</sup> Anttila 2016, 163–164.

<sup>36</sup> Haastattelu Hilja 2025.

Kun vangit vihdoin kotiutuivat, heitä odotti kahden viikon karanteeni Helsingissä. Rauha muisteli kuulleensa tarinoita orastavasta ikävästä, joka vangittujen läheisiä vaivasi ja kuinka ei ollut varmaa, missä kunnossa vangit olisivat, vai olisivatko he enää edes hengissä. Rauha muisteli huussiluukun kautta karanteenin sotavangin tarina jatkuneen niin, että vangin päästyä turvaan, hän olisi pystynyt vahvistamaan ketä vankina oli ja että he olisivat hengissä. Tämän tiedon varassa oli elettävä.

Kun karanteeni vihdoin päättyi, alkoi uuden elämän rakentaminen. Kotiin Seiskariin ei enää olisi mahdollista mennä, sillä saari on nyt vieraan vallan hallussa. Haastattelujen muisteluissa uuden elämän alkaminen näyttäytyi sopeutumisena uuteen elämään ja samaan aikaan jatkuvana yhteytenä menneeseen.<sup>37</sup>

---

<sup>37</sup> Haastattelu Hilja 2025; haastattelu Rauha 2025.

### 3 Muistot Seiskarista osana elämää

Tässä luvussa tarkastelen Seiskariin liittyviä muistoja ja niiden merkityksiä haastatteluaineistojeni pohjalta. Muistitiedon näkökulmasta huomio kiinnittyy siihen, miten menneisyyttä tulkitaan, mitä kerrotaan ja esimerkiksi mitä asioita merkityksellistetään. Samalla on syytä kiinnittää huomiota myös siihen, minkälaisista asioista ei muisteta.

Aineistoni osoittaa, että Seiskari näyttäytyy merkityksellisenä paikkana, joka elää muistojen ja kertomusten kautta. Myös Seiskariin liittyvästä synkstä historiasta on puhuttu, vaikka esimerkiksi sotavankiajasta haastateltavani eivät muistaneet kertoa yksittäisiä tarinoita. Jaoin aineistoni kolmeen teemaan, jotta niiden käsittely pysyy selkeänä. Ensimmäisenä käsittelen retkeä Seiskariin sellaisena tilanteena, jossa tarinoiden ja muistelun varaan rakennetut mielikuvat kohtaavat konkreettisesti paikan. Retkeen mielenkiintoisen lähtökohdan tuokin se, että haastateltavani eivät itse ole asuneet saarella, vaan retkeen saakka heidän mielikuvansa ovat rakentuneet nimenomaan kerrottujen asioiden varaan. Seuraavaksi lähden tarkastelemaan mitä Seiskari merkitsee haastateltavilleni perhetaustan näkökulmasta. Lopuksi tarkastelen mitä seiskarilaisuus edustaa nykyään ja miten nämä asiat ilmenevät tänä päivänä.

#### 3.1 Retki Seiskariin

Seiskarin menettämisen jälkeen saarella päästiin ensimmäisen kerran käymään vuonna 1991 ja parin vuoden aikana saarelle tehtiin useita matkoja. Parin onnistuneen vuoden jälkeen seurasi pidempi tauko. Vuonna 2003 Seiskariin tehtiin vain kaksi matkaa. Viimeinen onnistunut matka on tehty vuonna 2005, jonka jälkeen saarelle ei ole enää ollut mahdollista matkustaa.<sup>38</sup> Vuonna 1991 molemmat haastateltavani olivat mukana järjestetyllä retkellä. Lopulta ensimmäinen yritys kuitenkin epäonnistui. Niin Hiljan, kuin Rauhankin muistelun mukaan pitkän säädön jälkeen seurueelle oli ilmoitettu, että retki Seiskariin ei tulisikaan onnistumaan. Molemmista haastatteluista käy ilmi, että laivalla oli jo lähdetty liikkeelle, mutta vain pienen laivamatkan jälkeen seurue oli joutunut kääntymään takaisin.<sup>39</sup> Syy sille, miksi saarelle ei pääsytäkään on epäselvä. Rauha oli mukana saman vuoden heinäkuussa järjestetyllä matkalla ja Hilja pääsi onnistuneelle matkalle vuotta myöhemmin 1992. Vaikka alkuperäisen suunnitelman mukaan Rauha ja Hilja eivät olleet samalla matkalla, oli yllättävää, kuinka samaan

---

<sup>38</sup> Seiskari-seura, Seiskarin saari.

<sup>39</sup> Haastattelu Rauha 2025; haastattelu Hilja 2025.

tyyliin molemmat haastateltavani kertoivat retkestä. Hilja pohti ensimmäisenä sitä, miltä hänestä tuntui, kun hän pääsi Seiskariin. Tämän jälkeen hän muisteli miltä saarella näytti ja vertaili ajatuksiaan siihen, mitkä hänen mielikuvansa saaresta olivat olleet.

*”Mun silmissä se oli, se oli semmonen saari kun mitä mä olen kuullu ja mitä mitä mielikuvia mulla oli. Mutta tietysti muuttunut ajansaatossa.”<sup>40</sup>*

Rauha muisteli ensimmäisenä nuorena piirtäneensä vanhempiensa kanssa kartan siitä, minkälainen Seiskari on ollut ja missä päin saarta hänen vanhempiensa talo oli sijainnut. Saarelle päästyään, hän muistelee pystyneensä hahmottamaan aikaisempien mielikuvien perusteella vanhempiensa kotitalon paikan, vaikka saaren ympäristö olikin muuttunut. Tämän jälkeen myös Rauha pohti sitä, miltä oli tuntunut nähdä Seiskari omin silmin:

*”Tästä on vaan kuullut, nyt minä sen koen.”<sup>41</sup>*

Joitain Seiskarin hautausmaan hautakiviä lukuun ottamatta saarella ei ole enää mitään jäljellä. Ei edes kivijalkoja ja saari on pitkälti heinän peitossa.<sup>42</sup> Molempien haastattelujen mukaan ainoastaan majakan seudun pihapiiri oli säilynyt hyvässä kunnossa. Syy sille miksi Neuvostoliitto päätti purkaa saarelta kaiken, jäänee loppujen lopuksi arvailujen varaan. Tosin kivitavaran katoamiselle löytyy Rauhan muistelun mukaan yksinkertainen syy: suomalaisten aloittama kesken jäänyt aallonmurtaja oli rakennettu loppuun.<sup>43</sup> Toinen mielenkiintoinen haastatteluista esiin tullut yhtäläisyys oli hautausmaalle Neuvostoliiton lentokoneen siivistä rakennettu iso portti. Portti ei kuitenkaan ollut jäänyt komeudesta mieleen, vaan päinvastoin, sen olemassaolo tuntui jopa pelottavalta ja oudolta. Siellä mistä on kuullut tarinoita omien vanhempien lapsuudesta, on nyt jotain vierasta ja tuntematonta. Jotain mikä ei muistojen mukaan kuulu sinne.<sup>44</sup>

Loppujen lopuksi retki Seiskariin oli tuntunut rauhoittavalta. Mukaan oli tarttunut kaakelin-kappaleita ja rantahiekkää muistoksi. Koskettava, mutta konkreettinen esimerkki siitä, mitä seiskarilaisuus suvulleni merkitsee, on se, että oman muorini sekä hänen vanhempiensa

---

<sup>40</sup> Haastattelu Hilja 2025.

<sup>41</sup> Haastattelu Rauha 2025.

<sup>42</sup> Seiskari-seura. Seiskarin saari.

<sup>43</sup> Haastattelu Rauha 2025.

<sup>44</sup> Haastattelu Hilja 2025; haastattelu Rauha 2025.

hautoihin on ripoteltu Seiskarista mukana tuotua hiekkaa. Vaikka hautapaikat eivät sijaitse siellä missä kaikki on saanut alkunsa voi ajatella, että hiekka vie heidät takaisin sinne mihin he olisivat halunneet palata. Nykyisen maailmantilanteen huomioiden pääsy Seiskariin ei ole pitkään aikaan ollut tai tule olemaan mahdollista. Huomaan olevani samankaltaisessa tilanteessa kuin Rauha ja Hilja. Näen kuvia Seiskarista, kuulen sieltä tarinoita ja kuvailua, mutta pääsenkö koskaan näkemään tätä paikkaa itse?

Haastattelujen samankaltaisuus oli yllättävää. Molempien haastattelujen kerronta etenee hyvin samankaltaisesti, vaikka haastattelutilanteet olivat erilliset ja retkien välillä oli vuosi. Tästä voidaan tulkita, että retki Seiskariin oli ollut kokemuksellisesti merkittävä molemmille haastattavilleni, jonka takia muistot siitä ovat säilyneet vahvoina. Tästä voidaan päätellä myös, että tarinat Seiskarista ennen kuin sinne päästiin käymään, on pysynyt samankaltaisina. Seiskaria voidaankin pitää fyysisenä muistin paikkana<sup>45</sup>, johon muistot ovat kiinnittyneet, jonka takia esimerkiksi hautausmaan portit ovat jääneet vahvasti mieleen.<sup>46</sup>

### 3.2 Mitä Seiskari sinulle merkitsee?

Haastatteluissa Seiskari näyttäytyy vahvasti perhetaustaan kytkeytyvänä ilmiönä. Rauhan ja Hiljan kohdalla tämä on näkynyt lapsuuden kasvatuksessa ja joltain osin myös kasvuympäristössä, vaikka he eivät ole asuneet Seiskarissa. Seiskarilainen kasvatusta on ollut meren- ja luonnonläheistä, pitkälti omavaraista elämää. Molempien haastattelujen kohdalla olin kirjoittanut yhdeksi kysymykseksi: miten seiskarilaisuus näkyi sinun kasvatuksessasi, vai näkyikö se millään tavalla? molemmissa haastatteluissa oli selkeää, että seiskarilaisuus ja Karjalaiset tavat pidettiin osana kasvatusta. Rauha muisteli aihetta näin:

*”Seiskari on merkinnyt lapsuudessa tosi paljon, koska siihen identiteettiin tietyllä tavalla vielä siinä vaiheessa 60-luvulla on niin kun kasvatettu. Meillä oli niin täysin semmonen Seiskarilainen kulttuuri kotona.”<sup>47</sup>*

---

<sup>45</sup> Muistin paikat ovat maisemia, joiden avulla voidaan muistella mennyttä. Kun henkilö muistelee hän luo erilaisia maisemia, joiden kautta muisti hahmottuu. Häkkinen s. 328.

<sup>46</sup> Häkkinen s. 328–329.

<sup>47</sup> Haastattelu Rauha 2025.

Myös Hilja muistaa seiskarilaisten tapojen olleen isossa roolissa jo pienestä asti:

*”Joo ihan siitä asti kun itte muistaa se [seiskarilainen kasvatus] on ollut osa elämää. Ruokaperinteet ja sellaset kaikki. Se kuulu siihen.”<sup>48</sup>*

Nämä kokemukset siitä, miten seiskarilaisuus on näkynyt nuoruudessa, perustuu kahden ihmisen muistoihin ja niiden tulkintaan. Sitä, kuinka tarkoituksenmukaisesti kasvatuksessa on seiskarilaisuutta pidetty, voidaan vain arvailla, vaikka se ei tee muistoista yhtään vähempää oleellisia. Kokemukset rakentuvat suhteessa laajempaan yhteisölliseen kontekstiin ja muistitietotutkimuksessa onkin korostettu sitä, että menneisyyttä jäsennetään aina nykyhetkestä käsin. Muistot lapsuudesta ovat siis voineet saada uuden merkityksen myöhempien kokemusten kautta.<sup>49</sup> Tällöin yksilön henkilökohtainen menneisyys voidaan kietoa osaksi laajempaa yhteiskunnallista historiaa.

Molemmista haastatteluista keskeiseksi teemaksi nousee myös se, että synkistäkään aiheista ei olla vaiettu. Sotavankiajasta, evakuointiajasta ja kotiinpaluun epävarmuudesta on haluttu puhua ja ajatuksiin on palattu muistojen kautta.

### 3.3 Seiskarilaisuus nykyään

Viimeinen merkintä saarella asumisesta, löytyi Seiskari-seuran nettisivuilta, jossa kerrotaan vielä vuonna 2005 Seiskarissa asuneen majakan ja Venäjän armeijan tutka-aseman henkilöstöä. Se, kuinka pitkälle 2000-lukua saarta Venäjän toimesta asutettiin, on vaikea selvittää. Se on kuitenkin selvää, että vuoden 1939 jälkeen Seiskarissa ei ole asunut suomalaisia. Vaikka fyysinen yhteys Seiskariin on katkennut, haastatteluista käy ilmi, että seiskarilaisuus elää edelleen osana elämää. Tämä näkyy myös omissa kokemuksissani kolmannen sukupolven edustajana, jonka takia koen merkitykselliseksi tutkia aihetta henkilökohtaiselta tasolta. Se mitä Seiskari minulle merkitsee, pohjautuukin täysin siihen mitä olen aiheesta kuullut. Jo nuorena olen kuullut, että vanhempieni kodin olohuoneessa oleva tuoli on evakuoitu Seiskarista ja että tällä hetkellä kotikaupunkini kappelissa on Seiskarista mukana tuotu alttaritaulu. Lisäksi sekä minut ja siskoni, sekä sukuni muitakin lapsia on kastettu Seiskarista tuodulla kastealjalla. Eivät nuo asiat lapsena erityisen merkityksellisiltä ole tuntuneet, mutta myöhemmin

---

<sup>48</sup> Haastattelu Hilja 2025.

<sup>49</sup> Savolainen 2018.

oma suhtautumiseni näihin asioihin on muuttunut. Nykyään pidän kaikenlaisia muistoja ja Seiskariin liittyviä esineitä merkityksellisinä ja osana omaa sukuhistoriaani.

Sukupolvelta toiselle siirtyvä muistitieto toimii keskeisenä tapana välittää arvoja, asenteita ja ennen kaikkea käsityksiä menneisyydestä.<sup>50</sup> Juuri näitä asioita muistitieto Seiskarista on aineistosta perusteella merkinnyt myös Rauhalle ja Hiljalle. Palataan takaisin haastattelujeni ensimmäiseen kysymykseen: Mitä Seiskari sinulle merkitsee? Vastauksissa korostui perheen merkitys, mutta on mahdollista, että eri elämänvaiheissa Seiskariin liittyvät asiat on liitetty erilaisiin asioihin. Lapsuudessa painottuneet kokemukset ja arjen käytännöt ovat myöhemmin jäsentyneet osaksi laajempaa kokonaisuutta, johon on vahvasti liitetty sukuhistoria. Tämän pohdinnan perusteella voidaan tulkita, että seiskarilaisuus ei ole pysynyt samanlaisena, vaan se muotoutuu osaksi yksilön kokemuksia.

Haastatteluissa käy ilmi, että merkitys Seiskariin on jopa vahvistunut ajan myötä. Tämä viittaa siihen, kuinka eletty elämä alkaa luoda uusia merkityksiä sellaisillekin asioille, joita ei enne ole osannut pitää tärkeänä.

---

<sup>50</sup> Häkkinen s. 330.

## 4 Johtopäätökset

Tutkielmani tavoitteena oli selvittää, millaisia asioita Seiskarista muistetaan ja mitä seiskarilaisuus merkitsee niille sukupolville, jotka eivät ole itse eläneet saarella. Aineistoni perusteella Seiskari edustaa sukupolvien yli kulkeutuvia tarinoita ja muistojen ja kertomusten kautta rakentuvaa ilmiötä. Muistot ovat rakentuneet elämän kokemusten kautta ja muotoutuneet uudelleen, mikä on toinen tutkielmani keskeinen havainto.

Vaikka yhteys Seiskariin on katkennut ja kulttuuriperintö on muuttunut aineettomiksi tarinoiksi ja kertomuksiksi, seiskarilaisuus voidaan ymmärtää muistitietoyhteisönä, jossa menneisyys säilyy ja muotoutuu jatkuvasti uudelleen. Seiskarilaisuus ei ole sidottuna paikkaan, vaan muistoihin ja symbolisiin merkityksiin, sekä ihmisiin. Sukupolvien yli siirtyvät kertomukset pitävät yllä tärkeitä tarinoita, jotka säilyttävät muistot Seiskarista. Tutkielmani kirjoitusvaiheessa, vaihdoimme Rauhan kanssa muutaman sanan haastattelustamme. Rauha kertoi, että haastattelun jälkeen hän on ajatuksissaan palannut pohtimaan Seiskaria ja sitä, miten seiskarilaisuus näkyy hänen arjessaan. Ilokseni kuulin, että ajatukset Seiskarin merkityksestä ovat jopa kasvaneet haastattelun jälkeen, mikä tutkimukseni kannalta todistaa osaltaan seiskarilaisen tutkimuksen ja muistitietotutkimuksen merkitystä.

Tulosten perusteella huomaan yhtäläisyyksiä omaan kokemukseeni ja suhteeseen Seiskariin. Se miten Kustavin kesämökillä vietetään aikaa ja mitä asioita siellä tehdään, voidaan ajatella osittain tulleen seiskarilaisesta kulttuurista. Vaikka emme pyydystä hylkeitä tai hanki elintarvikkeitamme vaihtokaupalla, koen silti seiskarilaisuuden jollain tasolla kulkevan osana elämäämme. Selkeiden seiskarilaisuus näkyy silloin tällöin kaapista vilahtavana kansallispukuna ja satunnaisina tarinoina ja muistoina, joiden kautta voidaan luoda yhteys historian tapahtumiin myös laajemmassa kokonaisuudessa. Suuri osa käsityksistäni on peräisin muistitiedosta. Muistitiedon tutkimuksellista arvoa on kyseenalaistettu, mutta Häkkinen on kääntänyt kyseenalaistuksen muistitiedon vahvuudeksi:

”Mitä annettavaa muistitietotutkimuksella sitten on niin sanotulle perinteiselle historiantutkimukselle, joka on nojautunut vahvasti kirjallisiin dokumentteihin? Kysymyksen

voisi tietysti asettaa myös toisin päin: mitä annettavaa tällä vakiintuneella valtavirralla on suullisen historian tutkimiselle.”<sup>51</sup>

Loppujen lopuksi, vaikka Seiskari ei maantieteellisesti ole ollut osa Suomea enää vuosikymmeniin, seiskarilaisuus elää jälkipolvissa ennen kaikkea tarinoina ja muistoina. Se on perintöä, joka liittyy minutkin osaksi yhteisöä.

---

<sup>51</sup> Häkkinen 2022, 333.

## Lähteet

### Tutkimusaineisto

Haastateltava Hilja. 21.12.2025. Haastattelija Emma Usvala. Tallenne ja litteraatio haastattelijan hallussa.

Haastateltava Rauha. 20.12.2025. Haastattelija Emma Usvala. Tallenne ja litteraatio haastattelijan hallussa.

### Kuvat

Lavansaariseura. 17.6.2020. viipurinlaani\_myos\_suomenlahdensaaret. <https://www.lavansaari-seura.net/albumi/karttakuvat/2455248>

Kymenlaakson museo. n.d. ilmakekuva, Seiskari. YLEV273A:1. <https://www.finna.fi/Record/kymenlaaksonmuseot.YLEV273A:1?sid=5311434141&imgid=1>

Kymenlaakson museo. n.d. Peräjärvi, Seiskari. YLEV18427:1. <https://www.finna.fi/Record/kymenlaaksonmuseot.YLEV18427:1?sid=5311434141>

### Kirjallisuus

Anttila, Risto 2016. *Seiskarin sotavangit 1939–1940*.

Hamari, Risto, Korhonen, Martti, Miettinen, Timo & Talve, Ilmar 1996. *Suomenlahden ulkosaaret: Lavansaari, Seiskari, Suursaari, Tytärsaari*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 122–165.

Hertzen, Ulla-Maija (von) 2008. *Kotisaaret: Suursaari, lavansaari, Tytärsaari, Seiskari*. WSOY 2008, 153–188.

Häkkinen, Antti 2022. Paikka, muisti ja elämä: Muistitiedon käyttö historian tutkimuksessa. Teoksessa Savolainen, Ulla & Taavetti, Riikka (toim.) *Muistitietotutkimuksen paikka: Teoriat, käytännöt ja muutokset*. Suomalaisen kirjallisuuden seura.

Kleemola, Olli. Moskovan rauha 1940. *Sodan muisti: Suomi toisessa maailmansodassa*. <https://sodanmuisti.fi/2024/12/05/moskovan-rauha/>

Kurvinen, Heidi & Yoken Hannah 2022. Konfliktit ja vaikeat tunteen muistitietohaastattelussa. Teoksessa Ulla Savolainen & Riikka Taavetti (toim.) *Muistitietotutkimuksen paikka*. Suomalaisen kirjallisuuden seura.

Mäkelä, Heidi Henriikka & Valo, Outi 2025. Aineettoman kulttuuriperinnön käsite, käytäntö, politiikka ja tutkimus Suomessa. Teoksessa Mäkelä, Heidi Henriikka & Valo, Outi (toim.) *Aineeton kulttuuriperintö: Käsite, käytäntö, politiikka*. Suomalaisen kirjallisuuden seura.

Pöysä, Jyrki 2021. Muistitietotutkimus. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto [ylläpitäjä ja tuottaja].

<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/>

Savolainen, Ulla 2018. Lapsuuden loppu ja Inkerinmaa Juhani konkan muistelmateoksissa: Kasvu, yli-rajaisuus ja kahden nykyisyyden muisti. Teoksessa *Muisteltu lapsuus ja nuoruus* Vol 25 Nro 2.

Seiskari-seura. n.d. <https://seiskari-seura.fi/>

Vuori, Jaana 2021. Laadullinen sisällönanalyysi. Teoksessa Jaana vuori (toim.) *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto [ylläpitäjä ja tuottaja].

<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/>